

π. Μάρκελλος Καμπάνης: Με αφορμή τους λόγους του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά

/ [Ενορίες](#)

Μέσα από την παρουσίαση σκέψεων και αποσπασμάτων από τα έργα του Αγίου, αναδεικνύεται η θεολογική του διδασκαλία, ιδιαίτερα σε σχέση με την τιμή των εικόνων, το μυστήριο της ενανθρώπησης του Χριστού και τον προορισμό του ανθρώπου.

Κατανυκτική ιερά αγρυπνία τελέστηκε το Σάββατο 7 Μαρτίου, (Κυριακή Β΄ των νηστειών, Γρηγορίου Αρχιεπισκόπου του Παλαμά, Θεοφυλάκτου επισκόπου Νικομηδείας, Ερμού αποστόλου) στον Ιερό Ναό Ευαγγελιστρίας Πειραιώς, κατά τη διάρκεια της οποίας ιερούργησε και κήρυξε τον θείο λόγο, ο Αρχιμανδρίτης π. Μάρκελλος Καμπάνης, κληρικός της Ιεράς Μητροπόλεως Ιλίου, Αχαρνών και Πετρούπολης.

Ο π. Μάρκελλος στο κήρυγμα του αναφέρθηκε στην Β΄ Κυριακή των Νηστειών της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, κατά την οποία η Εκκλησία τιμά τη μνήμη του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, ενός από τους σημαντικότερους Πατέρες της Ορθόδοξης παράδοσης. Μέσα από την παρουσίαση σκέψεων και αποσπασμάτων από τα έργα

του Αγίου, επιχείρησε να αναδείξει τη θεολογική του διδασκαλία, ιδιαίτερα σε σχέση με την τιμή των εικόνων, το μυστήριο της ενανθρώπησης του Χριστού και τον προορισμό του ανθρώπου.

Αρχικά επισήμανε ότι η συγκεκριμένη Κυριακή συνδέεται θεολογικά τόσο με την προηγούμενη, την Κυριακή της Ορθοδοξίας, όσο και με την επόμενη, την Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως. Ο Άγιος Γρηγόριος λειτουργεί ως σύνδεσμος ανάμεσα σε αυτές τις εορτές, διότι η διδασκαλία του ερμηνεύει βαθύτερα τη σημασία των εικόνων και του Σταυρού. Στα έργα του, που σώζονται κυρίως στη Φιλοκαλία, παρουσιάζει μια χριστολογική ερμηνεία των εντολών της Παλαιάς Διαθήκης, ιδιαίτερα των δέκα εντολών.

Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στη δεύτερη εντολή, η οποία απαγορεύει την κατασκευή ειδώλων προς λατρεία. Ο Άγιος Γρηγόριος εξηγεί ότι η εντολή αυτή δεν καταργεί τη χρήση των εικόνων, αλλά την ειδωλολατρική λατρεία των κτισμάτων. Τα δημιουργήματα του κόσμου δεν πρέπει να λατρεύονται ως θεοί, γιατί είναι έργα του ενός και μοναδικού Θεού. Ωστόσο, με την ενανθρώπηση του Χριστού δημιουργείται μια νέα πραγματικότητα: ο ίδιος ο Θεός γίνεται άνθρωπος, παίρνει ανθρώπινη μορφή και εμφανίζεται στον κόσμο. Από τη στιγμή που ο Χριστός έγινε ορατός και περιγραφτός ως άνθρωπος, καθίσταται θεμιτή και θεολογικά ορθή η απεικόνισή Του σε εικόνες.

Η εικόνα του Χριστού, σύμφωνα με τον Άγιο Γρηγόριο, δεν λατρεύεται ως υλικό αντικείμενο, αλλά λειτουργεί ως μέσο που οδηγεί τον νου προς το πρόσωπο του Σωτήρα. Ο πιστός, βλέποντας την εικόνα, ανυψώνει τη σκέψη του προς τον Χριστό που κάθισε ένδοξος στα δεξιά του Πατέρα μετά την Ανάληψή Του. Η εικόνα γίνεται έτσι ένα πνευματικό σημείο μνήμης και προσευχής.

Στη συνέχεια ο π. Μάρκελλος επεσήμανε ότι μετά την Ανάληψη, ο Χριστός εισήγαγε το ανθρώπινο σώμα Του στη δόξα της Αγίας Τριάδας. Αυτό σημαίνει ότι η ανθρώπινη φύση πλέον μετέχει στη θεία δόξα. Το σώμα του Χριστού, που προσέλαβε από την Παναγία, δεν εγκαταλείπεται αλλά δοξάζεται και εντάσσεται στην αιώνια ζωή της Αγίας Τριάδας. Αυτή η πραγματικότητα αποκαλύπτει και τον προορισμό του ανθρώπου: να φτάσει σε κοινωνία με τον Θεό και να συμμετάσχει στη θεία ζωή.

Η διδασκαλία αυτή συνδέεται με την πίστη στην ανάσταση των νεκρών. Το σώμα κάθε ανθρώπου, ακόμη κι αν διαλυθεί μετά τον θάνατο, δεν χάνεται οριστικά.

Στην κοινή ανάσταση θα ανασυσταθεί και θα ενωθεί ξανά με την ψυχή του. Η μοναδική σχέση μεταξύ ψυχής και σώματος αποκλείει την ιδέα της μετενσάρκωσης ή της μετεμψύχωσης, γιατί κάθε ψυχή συνδέεται αποκλειστικά με το συγκεκριμένο σώμα της από τη στιγμή της σύλληψης.

Παράλληλα τόνισε ότι οι εικόνες των αγίων έχουν επίσης σημαντική θέση στη ζωή της Εκκλησίας. Οι άγιοι τιμώνται όχι ως θεοί, αλλά ως φίλοι του Θεού και πρότυπα αγιότητας. Μέσω των εικόνων τους ο πιστός θυμάται τη ζωή τους και εμπνέεται από την αγάπη και την πίστη τους. Η τιμή προς τους αγίους τελικά οδηγεί στη δόξα του ίδιου του Θεού, ο οποίος τους αγίασε.

Ο π. Μάρκελλος αναφέρθηκε επίσης σε βιβλικά παραδείγματα για να δείξει ότι η χρήση ιερών εικόνων δεν είναι ξένη προς την παράδοση της Παλαιάς Διαθήκης. Ο Μωυσής κατασκεύασε μορφές Χερουβείμ και τις τοποθέτησε στη σκηνή του μαρτυρίου, ενώ τα Άγια των Αγίων συμβόλιζαν την υπερουράνια πραγματικότητα. Αυτές οι απεικονίσεις δεν είχαν σκοπό τη λατρεία των κτισμάτων, αλλά τη δοξολογία του Δημιουργού.

Σημαντικό μέρος της διδασκαλίας του Αγίου Γρηγορίου αφορά και τον Τίμιο Σταυρό. Η τιμή προς τον Σταυρό δεν αποτελεί απλή συμβολική πράξη, αλλά αναγνώριση της νίκης του Χριστού κατά του διαβόλου και του κακού. Ο Σταυρός θεωρείται το τρόπαιο της σωτηρίας, γι' αυτό και προκαλεί φόβο στις δαιμονικές δυνάμεις. Σύμφωνα με την παράδοση, το σημείο του Σταυρού θα προηγηθεί κατά τη Δευτέρα Παρουσία του Χριστού ως ένδοξο σημείο της θείας κρίσης.

Οι άγιοι τιμώνται επίσης γιατί συμμετείχαν στα παθήματα του Χριστού. Με τη ζωή και τον αγώνα τους «συσταυρώθηκαν» μαζί Του, γι' αυτό και τα λείψανά τους θεωρούνται ιερά. Η χάρη του Θεού, κατά την ορθόδοξη αντίληψη, δεν εγκαταλείπει τα σώματα των αγίων, γι' αυτό και η Εκκλησία τα τιμά και τα προσκυνά.

Πέρα από τη θεολογία των εικόνων και του Σταυρού, υπογράμμισε τη μεγάλη πνευματική και επιστημονική προσωπικότητα του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά. Στα έργα του πραγματεύεται όχι μόνο θεολογικά ζητήματα αλλά και θέματα κοσμολογίας και ανθρωπολογίας, αναλύοντας στοιχεία της φύσης όπως τους ανέμους, τη γη, το νερό και τον ήλιο. Έτσι παρουσιάζεται ως ένας στοχαστής του 14ου αιώνα που συνδύαζε την πίστη με την επιστημονική παρατήρηση.

Ο π. Μάρκελλος ολοκλήρωσε το κήρυγμα του με μια προτροπή προς τους πιστούς για σοβαρή και ουσιαστική μελέτη των πατερικών κειμένων και της Αγίας Γραφής. Η μελέτη αυτή δεν πρέπει να είναι επιφανειακή αλλά απαιτεί προσοχή, σημειώσεις

και προσωπική προσπάθεια κατανόησης. Μέσα από τη βαθύτερη ενασχόληση με τα κείμενα των Πατέρων ο άνθρωπος μπορεί να κατανοήσει καλύτερα τη θεολογία και την πνευματική ζωή της Εκκλησίας.

Οι άνθρωποι καλούνται να ξεπεράσουν τον εγωισμό και τα προσωπικά τους προβλήματα και να στραφούν προς τον πόνο του κόσμου. Ο κόσμος υποφέρει από πολέμους, αδικία και ανθρώπινη φιλαργυρία. Η εξουσία συχνά στερείται ηθικής και οδηγεί σε συγκρούσεις, στις οποίες οι νέοι καλούνται να πολεμήσουν και να σκοτωθούν. Μέσα σε αυτή τη δύσκολη πραγματικότητα, ο χριστιανός καλείται να προσεύχεται για όλη την ανθρωπότητα και να βλέπει τον κόσμο με πνευματική προοπτική.